

УДК 398.47-055.25:[642.1"378.7":398.332.4]:392
DOI 10.32461/2226-3209.4.2025.351834

Цитування:

Мельник М. М. Дівочі ворожіння у структурі катерининських та андріївських вечорниць: традиції і сучасність. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 4. С. 54–59.

Мельник Мирослава Миколаївна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри режисури естради і шоу
Київського національного університету
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-2553-5509>
mirchukmmm@gmail.com

Melnyk M. (2025). Maiden Fortune-Telling within St Catherine's and St Andrew's Vechornytsi: Traditions and Modernity. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 54–59 [in Ukrainian].

ДІВОЧІ ВОРОЖІННЯ У СТРУКТУРІ КАТЕРИНИНСЬКИХ ТА АНДРІЇВСЬКИХ ВЕЧОРНИЦЬ: ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНІСТЬ

Мета дослідження – проаналізувати дівочі ворожіння в осінньо-зимовій календарній обрядовості українців на прикладі свят святої Катерини та святого Андрія, з'ясувавши їхні провідні функції у структурі вечорниць, символічні коди (вербальні, предметні та процесуальні) та напрями сучасних трансформацій. **Методологія дослідження**. Застосовано культурологічний підхід до обрядовості як системи символічних практик і ритуальної комунікації; елементи семіотичного аналізу для інтерпретації вербальних, предметних і процесуальних кодів ворожіння; використано компаративний метод для зіставлення функціональних і смислових акцентів свят Катерини та Андрія, а також інтерпретативний метод для окреслення трансформацій традиційних практик у сучасному соціокультурному просторі. **Наукова новизна** дослідження полягає в інтерпретації дівочих ворожіння як ритуалізованого механізму дошлюбної комунікації; уточнено відмінність акцентів катерининського та андріївського обрядових комплексів; виявлено, що в сучасних умовах відбувається переорієнтація ворожіння від сакрально-магічної функції до символічно-комунікативної та репрезентативної. **Висновки**. Дівочі ворожіння осінньо-зимового циклу є складником вечорниць, що функціонували як простір молодіжної комунікації та дошлюбної соціалізації. Найактивніше вони реалізуються в передріздвяний період (свята Катерини й Андрія): катерининські практики мають стриманий, дисциплінарно маркований характер, тоді як андріївські – ігрово-видовищний і колективний формат. Онейромантичні та предметно-процесуальні коди засвідчують сталість символічної системи, пов'язаної з уявленнями про Долю та шлюбний перехід. У сучасності послаблюється сакрально-мантична домінанта й зростає комунікативно-репрезентативна роль практик, а календарні зрушення додатково змінюють ритм і контекст їх відтворення. Водночас співіснування різних календарних орієнтирів не нівелює традицію, а актуалізує її як маркер культурної ідентичності.

Ключові слова: дівочі ворожіння, вечорниці, традиції, дошлюбна комунікація, матримоніальні практики, свято Катерини, свято Андрія, магічні дії, трансформація обрядовості.

Melnyk Myroslava, Candidate of Art History, Associate Professor, Professor of the Department of Variety and Show Directing, Kyiv National University of Culture and Arts

Maiden Fortune-Telling within St Catherine's and St Andrew's Vechornytsi: Traditions and Modernity

The purpose of the article is to analyse maiden fortune-telling within Ukrainians' autumn–winter calendar ritual tradition, using St Catherine's Day and St Andrew's Day as case studies, and to identify its key functions in the structure of vechornytsi (traditional evening gatherings), the symbolic codes involved (verbal, object-based, and procedural), as well as the main directions of contemporary transformation. **Research methodology**. The study applies a culturological approach to ritual tradition as a system of symbolic practices and ritual communication; elements of semiotic analysis are used to interpret the verbal, object-based, and procedural codes of divination; a comparative method is employed to juxtapose the functional and semantic emphases of the St Catherine's and St Andrew's ritual complexes; and an interpretive method is used to outline the transformations of traditional practices in today's socio-cultural context. **Scientific novelty**. The research interprets maiden fortune-telling as a ritualised mechanism of premarital communication; clarifies the differences in emphasis between the St Catherine's and St Andrew's ritual complexes; and demonstrates that, under contemporary conditions, these practices are being reoriented from a sacral–magical function toward symbolic, communicative, and representational forms. **Conclusions**. Maiden fortune-telling in the autumn–winter cycle constitutes a component of vechornytsi, which traditionally functioned as a space for youth communication and premarital socialisation. These practices are most actively performed in the pre-Christmas period (St Catherine's Day and St Andrew's Day): Catherine-related divinations tend to be restrained and discipline-marked, whereas Andrew-related ones

have a more playful, performative, and collective format. Oneiromantic (dream-based) as well as object-based and procedural codes attest to the stability of a symbolic system associated with notions of Fate and the marriage transition. In contemporary contexts, the sacral-mantic dominant weakens while the communicative and representational role of the practices increases; calendar shifts additionally reshape the rhythm and context of their reproduction. At the same time, the coexistence of different calendar reference points does not erode tradition but rather actualises it as a marker of cultural identity.

Keywords: maiden fortune-telling; vechornytsi; tradition; premarital communication; matrimonial practices; St Catherine's Day; St Andrew's Day; ritual-magical practices; transformation of ritual tradition.

Актуальність теми дослідження. Дівочі ворожіння посідають особливе місце в українській календарно-обрядовій системі як практики, що поєднують індивідуальний вимір очікуваного життєвого переходу (шлюб, зміна соціального статусу тощо) з колективною формою переживання та інтерпретації майбутнього. На відміну від ритуалів, що спрямовані на підтримку аграрного циклу або вшанування предків, ворожильні дії зосереджені на приватній перспективі, проте мають чітко окреслену соціальну функцію: вони віддзеркалюють норми шлюбної культури, механізми вікової та гендерної соціалізації, уявлення про «належний» перехід дівчини до жіночої громади.

Свята Андрія та Катерини у народному календарі формують своєрідний «ворожильний» сегмент зимового циклу, коли молодіжна обрядовість чітко простежується у вечорницях, жартівливих іграх та практиках «заглядання» у майбутнє. У цьому контексті актуальним є культурологічне осмислення того, як традиційні ворожіння функціонували в системі обрядової культури та як вони трансформуються в сучасності, зберігаючи водночас базові символічні маркери. Додатковий аспект актуальності пов'язаний із сучасними соціокультурними змінами: послаблення нормативності традиційного середовища та секуляризація зумовлюють трансформацію дівочих ворожінь – від сакрально-магічної логіки до символічно-комунікативних і репрезентативних форм побутування. У таких умовах зростає потреба з'ясувати, які елементи ритуалу зберігаються як стійкі (мотив Долі, впізнавані ритуальні структури), а які переосмислюються через інсценізацію та відтворення у публічних форматах. Отже, дослідження є актуальним для уточнення функцій і семантики традиційних ворожильних практик.

Аналіз досліджень і публікацій. Українська традиційна культура та обрядовість упродовж тривалого часу перебувають у центрі уваги науковців – етнографів, фольклористів, культурологів, мистецтвознавців, істориків тощо. Зацікавлення народною спадщиною зумовлене її здатністю зберігати й передавати

ціннісні орієнтири, світоглядні уявлення та символічні коди спільноти, що формувалися століттями. Дослідники розглядають обряди й ритуали не лише як пам'ятки минулого, а як живу систему культурної пам'яті, яка відображає соціальні норми, моделі комунікації та механізми самоідентифікації. Саме тому науковий інтерес до традицій не втрачає актуальності: у сучасних умовах вони потребують осмислення й водночас досліджуються як поле трансформацій, адаптації та переінтерпретації в нових соціокультурних контекстах.

Вагомим внеском у дослідження української обрядовості, безперечно, є праці народознавців Олекси Воропая, Степана Килимника, Олександра Курочкіна, Василя Скуратівського, Павла Чубинського та ін., проте поряд із класичними джерелами активно розвивається й сучасний науковий дискурс, у межах якого дослідники не лише систематизують традиційні обрядові комплекси, а й аналізують їхні функціональні зміни, регіональні варіанти та трансформації в умовах секуляризації й публічної репрезентації. Зокрема, М. Романів у дисертації «Традиційна зимова календарно-побутова обрядовість українців Покуття кінця ХІХ – початку ХХІ ст. (загальноукраїнські риси та локальна специфіка)» [5] характеризує календарний проміжок від дня святої Катерини до дня святого Андрія, який збігається з періодом Пилипівського посту, активізацією молодіжного дозвілля: поширені різноманітні забави, матримоніальні ворожіння та інші практики дошлюбної комунікації.

Любовно-шлюбну магію зимових свят народного календаря та їх зв'язок з давніми слов'янськими культами українців, звичаї на свята Катерини і Андрія висвітлено у статті О. Ліманської [3].

Трансформацію вечорниць та дослідженню ступеня збереженості традицій на Тернопільщині розкрито у науковій праці С. Макаренка [4].

Семантичне навантаження прадавнього мантичного звичаю засівання дівчатами конопель та льону на Андрія для передбачення свого майбутнього та матримоніальні

ворожіння з фіксацією формул та обрядодій присвячено публікації О. Серебрякової [6, 7], Н. Краснянської та Н. Громової [2].

Шлюбним мотивам свята Андрія в дівочій мантиці та парубочих розвагах присвячений підрозділ монографії О. Коломийчука [1].

Водночас у межах однієї статті неможливо охопити весь спектр звичаїв, ворожильних практик і магічних дій, що функціонують у системі української календарно-обрядової культури. Різноманіття регіональних варіантів, локальних традицій та їхніх сучасних трансформацій потребує ширшого матеріалу й окремих спеціалізованих досліджень. Тому увагу зосереджено лише на найбільш репрезентативних прикладах, які дають змогу окреслити ключові смисли та напрями подальших наукових розвідок.

Мета дослідження. Проаналізувати дівочі ворожіння в осінньо-зимовій календарній обрядовості українців на прикладі свят святої Катерини та святого Андрія, з'ясувавши їхні провідні функції у структурі вечорниць, символічні (вербальні, предметні та процесуальні) коди та напрями сучасних трансформацій.

Виклад основного матеріалу. Однією з найпопулярніших форм молодіжного дозвілля в осінньо-зимовому календарному циклі були вечорниці – традиційні зібрання молоді, що поєднували працю, спілкування та розваги. Вони відбувалися переважно в період між завершенням польових робіт і початком весняних клопотів, коли зростала потреба у колективній взаємодії та відпочинку. Вечорниці були спрямовані здебільшого на підтримку соціальних зв'язків у громаді й організацію дошлюбної комунікації: саме тут формувалися симпатії, відбувалося знайомство, узгоджувалися моделі поведінки між парубками й дівчатами.

У структурі вечорниць важливе місце посідали й дівочі ворожіння, які функціонували як особлива форма обрядової гри та символічного «заглядання» у майбутнє. Найчастіше ці практики були пов'язані з темою шлюбу й вибору пари, тому набували виразного матримоніального змісту. Ворожіння виконувалися у визначені календарні дні осінньо-зимового циклу, передусім у передріздвяний період, коли, за народними уявленнями, межа між видимим і невидимим світом ставала більш сприятливою для отримання знаків долі. Такі обрядові дії поєднували елементи магічної практики, символічного тлумачення та молодіжної комунікації, водночас підтримуючи традиційні

уявлення про життєвий перехід і соціальну роль дівчини в громаді.

Найвиразніше дівочі ворожіння актуалізувалися в межах передріздвяного календарного циклу, зокрема на свята святої Катерини та святого Андрія. Саме ці дні в народній традиції позначені як «ворожильний» час, коли молодіжні зібрання набували особливої інтенсивності, а матримоніальні практики – найбільшої популярності. Катерининський і андріївський обрядові комплекси сформували своєрідний ритуальний сценарій дошлюбного періоду: від стриманіших, зосереджених на внутрішньому очікуванні знаків долі практик на Катерини та до більш розгорнутих ігрово-видовищних дійств андріївських вечорниць. У цьому контексті дівочі ворожіння постають не випадковим елементом дозвілля, а культурно закріпленим механізмом символічного осмислення майбутнього та соціальної взаємодії молоді.

Свято Катерини в народній традиції має особливі акценти, пов'язані з дівочими ворожіннями. Якщо андріївська обрядовість тяжіє до карнавальності, жарту й соціальної гри, то катерининська – до стриманішого, магічного формату, що підкреслює внутрішню зосередженість і очікування щасливої долі. Ворожіння тут нерідко набувають рис морально-дисциплінарної рамки: важливим стає не тільки результат, а й правильність виконання магічної дії, витримка, символічна «підготовка» до отримання знака.

Ключовим у віщуванні часто постає сон як культурно легітимний простір одкровення. У своїх дослідженнях, присвячених онейромантиці, Я. Ставицька акцентує на специфіці функціонування фольклорних профетичних текстів – сновидінь і ворожінь, які в сукупності сформували народну онейромантичну традицію в межах календарної обрядовості. Окремо авторка розглядає одну з найпоширеніших груп сновидіннєвих ворожінь, приурочених до календарних свят Святвечора, Андрія та Катерини, коли дівчата ворожать на «судженого». Я. Ставицька пропонує певні вербальні й невербальні коди тлумачення традиційних сновидінь на основі стародавніх ворожіннь: «... – предметий код (гребінець, рушник, пісок, ключ, перстень, пояс, дзеркало, папірці з чоловічими іменами); <...> – процесуальний код (переправа через воду, сіяння льону, випікання коржиків, вживання солі, мовчання під час виконання ритуалу); <...> – вербальний код онейромантичних текстів представлений

спеціальними словесними формулами (замовляння, примовки)» [8, 243–245]. Також важливі знакові предмети та образи, що репрезентують «розгортання долі» через мотив росту, цвітіння тощо. Так, щоб насіння льону, яке сіяли на Андрія дівчата, було підготовлено до ворожіння належним чином, «рекомендували носити його за пазухою, починаючи від дня Катерини. Важливим у цьому випадку було те, що насіння торкалося прокреативної частини жіночого тіла і, отже, з одного боку, «просякало» фертильною енергією жінки, а, з іншого, саме насіння як ембріональний продукт, доторкаючись до жіночого тіла, магічно передавало йому свою продуктивну силу» [2, 46]. У дохристиянській традиції цей календарний день осмислювався як свято Дівочої долі, що зумовило появу й поширення дівочих ворожильних практик, спрямованих на передбачення майбутнього подружнього життя. Із прийняттям християнства архаїчний зміст було переінтерпретовано: святкування приурочили до дня святої Катерини, яку в народній уяві закріпили як покровительку дівочої та жіночої долі. «В цей день дівчата звертаються до своєї долі про щасливе подружнє життя. З давніх обрядодійств збереглися окремі способи ворожінь. Напередодні Катерини дівчата відламували від вишневих дерев гілочки і ставили їх у воду, якщо вони розквітнуть до Різдва чи Меланок, то в цьому році дівчина вийде заміж» [3, 49]. А от С. Макаренко зазначає: «Зрізали гілки вишні чи сливи і ставили їх у воду або в горщик із землею на покуті. Якщо вони розцвітали до Різдва або Нового року, це обіцяло скорий шлюб. У такий же спосіб ворожили про здоров'я або смерть у наступному році. Для цього у воду ставили гілочки по кількості членів сім'ї, позначаючи їх кольоровими нитками. Чия гілка розквітне – той довго житиме, чия всохне – захворіє або помре. Рослини, що розквітали в найбільш суворий зимовий час, були зрозумілим народному світогляду символом нового відродження природи. Тому їм приписувалась особлива сила – магічним способом пов'язана з долею людей. При цьому важливим було оберігати віщу вишневу гілочку від ока священика, коли він під час посту входить до хати з молитвами, а під час свят із кропилом, щоб гілочка не засохла або ж він сваритиме за тяжкий гріх» [4, 34]. Однак в обох випадках гілочка постає як знак життєдайних і репродуктивних сил природи, які символічно мають передатися дівчині, акцентуючи її жіночу привабливість. В архаїчних уявленнях

українців поєднання гілочки з водою інтерпретується як символічний союз чоловічого та жіночого.

«Власне на Катерину відбувалися інші ворожіння, але всі вони мали яскраво виражений любовно-шлюбний характер. Серед них треба зазначити ворожіння на місточок, що відбувалося так: дівчина брала декілька вишневих гілочок, розкладала їх у формі місточка над мискою з водою й ставила на ніч під ліжко, щоб дізнатись, хто переведе її помісточку. В фольклорній традиції переправа через воду є символом шлюбу, а влаштування мостів – символ очікування. Тут очевидна спорідненість із мотивами весільного фольклору («рятування» дівчини з води; «перехід» через ріку; «переплисти»; «повень»; «море» та ін.)» [3, 49–50].

Кульмінацією дійства є обрядове «Закликання Долі до каші», що має виразну мантичну спрямованість. Дівчата з мискою каші виходять надвір і тричі гукають: «Доле, доле, йди до нас кашу їсти!». У традиційному світогляді Доля постає персоніфікованою силою, що визначає життєвий шлях, тому її «запрошення» до частування виконує функцію символічного звернення до майбутнього. Каша тут виступає ритуальним даром, через який дівчата прагнуть привернути щасливу долю, насамперед у шлюбній перспективі. Подальше прислуховування до звуків і випадкових «знаків» довкола слугує підставою для тлумачення відповіді Долі.

Тому катерининські вечорниці можна інтерпретувати як обрядову форму психологічного налаштування на перехід до нового життєвого статусу, де доля осмислюється як відповідь на правильно відтворений ритуальний алгоритм.

Андріївські вечорниці є одним із найвиразніших прикладів молодіжної ритуальності в зимовому циклі. Їхня структура синтезує ритуально-магічні, соціально-комунікативні та ігрово-видовищні компоненти. Ворожіння в межах вечорниць функціонують як традиційно закріплена форма звернення до Долі, що поєднує інтимність запиту на майбутній шлюб із колективним підтвердженням результату через групову участь. Символічно важливою є нічна локалізація практик, що в традиційній культурі асоціюється з «підвищеною проникністю» межі між видимим і невидимим світом, а отже з більшою ймовірністю отримання знака.

Найпоширеніші андріївські ворожіння утворюють кілька моделей: по-перше, ворожіння на напрям і «дорогу» (визначення,

звідки прийде суджений), де напрям символізує життєвий перехід; по-друге, ворожіння на ім'я або «постаті» майбутнього (підслухування, випадкове слово як знак), що акцентує віру у вербальну «доленосність»; по-третє, ворожіння через посередників (речі, що запускають процес тлумачення), де матеріальна дія перетворюється на смисл. «В українській традиційній обрядовості в день Андрія або Калити проводився ряд давніх, ритуалів язичницького походження, що мали переважно любовно-магічне та аграрно-магічне спрямування. В Калиті яскраво простежуються дві сюжетні лінії, перша пов'язана з культом сонця, друга – із шлюбною магією» [4, 35].

На андріївських вечорницях молодь здебільшого розважалась. «Гадання (або мантика) напередодні св. Андрія (13 грудня за н. ст.) були невід'ємними компонентами традиційної культури <...> Нерідко вони поєднували у собі розмаїті ігрові форми. І це є цілком закономірним з огляду на те, що магія / мантика, як і гра, зазвичай домінують у точках переходу, чому сприяє їхня інструментальність» [1, 136]. Ворожіння на свято Андрія були різноманітними: «пекли пампушки, або балабушки, – клали їх під осліні і запускали до хату пса. Чию першу балабушку з'їсть собака, та дівчина першою вийде заміж. Замість пампушок могли бути й вареники, а замість собаки кіт, та якщо той кіт, чи собака, перш ніж з'їсти обраний вареник, заніс його в куток, то дівчина вийде заміж і поїде далеко від дому.

Збираючись разом, дівчата ставили свої чоботи в рядочок і по черзі переставляли змієюю від лави до порога. Чий чобіт першим торкнеться порога, та першою і вийде заміж.

Ворожили на дровах. Одну дівчину спеціально посилали по дрова. Вона мала взяти навмання оберемок полін і, прийшовши додому, порахувати – парна їх кількість чи непарна. Якщо парна – то й собі знайде свою пару у новому році» [9].

У сукупності такі ворожіння виконують не лише мантичну, а й інтегративну функцію – зближують молодь, нормалізують тему шлюбу та моделюють соціальні моделі шлюбної взаємодії.

У сучасних соціокультурних умовах дівочі ворожіння зазнають відчутної трансформації. Послаблення традиційної нормативності, секуляризація та зміна ритмів повсякдення зменшують віру в буквальну «пророчість» ритуалу, натомість посилюють його естетичний і комунікативний потенціал. Ворожіння дедалі частіше відтворюються як елемент культурної

репрезентації: у шкільних, студентських, міських і мистецьких форматах вечорниць, де вони набувають форми інсценізації, гри та тематичної події. Водночас трансформація не означає повного зникнення традиційних смислів. Зберігається мотив долі, очікування, символічної перевірки майбутнього, що забезпечує впізнаваність практик і їхній зв'язок між поколіннями. Отже, дівочі ворожіння функціонують як форма актуалізації культурної пам'яті: вони переходять від сакрально-мантичної логіки до символічно-комунікативної, але продовжують виконувати ідентифікаційну роль.

У сучасних умовах важливо враховувати й календарний чинник: після переходу частини церковного та суспільного життя на новий календар відбулася зміна розташування дат низки свят, унаслідок чого звичний річний цикл обрядових практик частково змістився. Відтак календар, який упродовж тривалого часу функціонував як «новий стиль», у повсякденному вжитку багатьох спільнот фактично актуалізувався у формах, близьких до «старого стилю», що спричинило паралельне співіснування різних календарних орієнтирів. Така ситуація є ще однією ознакою сучасності, адже впливає на ритм святкування, трансформує звичні часові межі обрядового циклу та змінює контекст відтворення традиційних практик у суспільстві.

Наукова новизна дослідження полягає в інтерпретації дівочих ворожінь як ритуалізованого механізму дошлюбної комунікації; уточнено відмінність акцентів катерининського та андріївського обрядових комплексів; виявлено, що в сучасних умовах відбувається переорієнтація ворожінь від сакрально-магічної функції до символічно-комунікативної та репрезентаційної.

Висновки. Вечорниці в осінньо-зимовому календарному циклі функціонували як простір молодіжної комунікації та соціального узгодження дошлюбних моделей поведінки. Важливою складовою цієї традиції були дівочі ворожіння, що мали переважно матримоніальну спрямованість і поєднували магічну дію, символічне тлумачення та колективний формат переживання «знаків долі». Найінтенсивніше ворожильні практики актуалізувалися у передріздвяний період, зокрема на Катерини та Андрія, де катерининська обрядовість постає як більш стримана, дисциплінарно зорієнтована на «очікування долі», тоді як андріївський комплекс виразніше тяжіє до ігрово-видовищних форм вечорниць і ширшої

молодіжної інтеграції. Онейромантика (ворожіння за снами) та предметно-процесуальні коди (насіння льону, вода, гілочка, місток, ритуальні формули) засвідчують сталість символічної системи, що моделює уявлення про шлюб як перехід до жіночої громади і про Долю як персоніфіковану силу. У сучасності дівочі ворожіння закономірно трансформуються: послаблюється віра в їх буквально «пророцтво», натомість посилюється комунікативна й репрезентативна роль, однак зберігається мотив долі й упізнавані ритуальні структури, що підтримують та популяризують традиції та зв'язок між поколіннями. Додатковим маркером сучасного стану обрядовості є календарний чинник: зміна календарних орієнтирів і перерозташування дат свят зумовлюють зміщення річного ритуального циклу та паралельне співіснування «нового» і «старого» стилів у практиках святкування. Це впливає на ритм відтворення традиції, трансформує часові межі передріздвяного періоду та задає нові контексти функціонування ворожильних практик у громаді. Водночас співіснування різних календарних орієнтирів не нівелює традицію, а актуалізує її як маркер культурної ідентичності.

Література

1. Коломийчук О. Календарна обрядовість українців Бойківщини: осінньо-зимовий цикл (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.): монографія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2022. 376 с., іл.
2. Краснянська Н., Громова Н. Традиційна рослинна символіка українських свят осені та початку зими. *Етнічна історія народів Європи*. 2012. Вип. 38. С. 45–48.
3. Ліманська О. В. Семантика любовно-шлюбного мотиву зимових свят народного календаря українців. *Вісник ХДАДМ*. 2007. № 11. С. 47–56.
4. Макаренко С. Динаміка змін традиційних обрядів вечорниць на Тернопільщині. *Етнічна історія народів Європи*. 2011. Вип. 35. С. 33–41.
5. Романів М. Традиційна зимова календарно-побутова обрядовість українців Покуття кінця XIX – початку XXI ст. (загальноукраїнські риси та локальна специфіка): дис. ... д-ра філософії: 032. Львів, 2024. 224 с.
6. Серебрякова О. «“Андрію, Андрію, я колопні сію: дай ми, боже, знати, з ким їх буду брати”» (мантичний звичай «засівання конопель»: семантика, символіка, функції». *Народознавчі зошити*. № 5 (125), 2015. С. 1034–1044.

7. Серебрякова О. Семантика гадань зі взуттям у зимовій обрядовості українців. *Народознавчі зошити*. № 1 (121), 2015. С. 206–213.

8. Ставицька Я. В. Народна онейромантика українців у контексті календарної обрядовості. *Слов'янський світ: щорічник*. Вип. 15 / голов. ред. Г. А. Скрипник; НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016, С. 240–251.

9. Чорна М. Андріївські вечорниці: традиції святкування. URL: <https://www.plast.org.ua/blog-ukrayinski-tradytsiyi-andriyivski-vechernytsi/> (дата звернення: 12.10.2025).

References

1. Kolomyichuk, O. (2022). Calendar rituals of Ukrainians of Boykivshchyna: autumn-winter cycle (end of the 19th century – 30s of the 20th century) [in Ukrainian].
2. Krasnianska, N. & Hromova, N. (2012). Traditional plant symbolism of Ukrainian autumn and early winter holidays. *Ethnic history of the peoples of Europe*, 38, 45–48 [in Ukrainian].
3. Limanska, O.V. (2007). Semantics of the love-marriage motif of the winter holidays of the Ukrainian folk calendar. *Bulletin of the KhDADM*, 11, 47–56 [in Ukrainian].
4. Makarenko, S. (2011). Dynamics of changes in traditional rites of vechornyts in Ternopil region. *Ethnic history of the peoples of Europe*, 35, 33–41 [in Ukrainian].
5. Romaniv, M. (2024). Traditional winter calendar and everyday rituals of Ukrainians of Pokuttia of the late 19th – early 21st centuries (all-Ukrainian features and local specifics). PhD dissertation. Lviv [in Ukrainian].
6. Serebriakova, O. (2015). ‘Andrey, Andrey, I sow hemp: God grant that we may know with whom I will take them’ (the magical custom of ‘sowing hemp’: semantics, symbolism, functions)’. *Ethnographic notebooks*, 5 (125), 1034–1044 [in Ukrainian].
7. Serebriakova, O. (2015). Semantics of fortune-telling with shoes in the winter rituals of Ukrainians. *Ethnographic notebooks*, 1 (121), 206–213 [in Ukrainian].
8. Stavytska, Ya. V. (2016). Folk oneiric romance of Ukrainians in the context of calendar rituals. *Slavic world*, 15, 240–251 [in Ukrainian].
9. Chorna, M. (n.d.). St. Andrew's Eve: celebration traditions. <https://www.plast.org.ua/blog-ukrayinski-tradytsiyi-andriyivski-vechernytsi/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.11.2025
Отримано після доопрацювання 08.12.2025
Прийнято до друку 19.12.2025
Опубліковано 29.12.2025